

V o l e b n ý p r o g r a m

Volebný program NaS - ns strany Národ a Spravodlivosť - naša strana

Národ žiada spravodlivosť

Programové východiská

Strana Národ a Spravodlivosť – naša strana chápe národ ako prameň spravodlivosti a spravodlivosť ako základ života národa.

Vo svojej činnosti sa strana riadi princípmi skutočného, civilizovaného a nekonfrontačného vlastenectva a hodnotovo vychádza z kresťanstva.

Cieľom strany je zvyšovanie úcty k slovenskej národnej kultúre a tradíciám, ako i k tradíciám a kultúre národnostných menšín žijúcich na Slovensku a tiež zvyšovanie autority Slovenskej republiky v Európskej únii a v celom civilizovanom spoločenstve.

Základnou ideou strany je vlastenectvo založené na etnickom a občianskom princípe a uplatňovanie národnej suverenity vo všetkých vnútroštátnych záležitostiach. V tomto duchu bude strana reprezentovať, vyjadrovať a obraňovať spoločné národné, politické, spoločenské, kultúrne a ekonomické záujmy Slovákov. Strana bude vytvárať, podporovať a udržiavať trvale dobré vzťahy medzi Slovákami, občanmi iných národností žijúcimi na Slovensku a občanmi Európskej únie.

Slováci a slovenská diaspóra v zahraničí vytvárajú bratstvo ľudí, ktorých spoločné záujmy a čo najužšiu možnú spoluprácu bude strana presadzovať iniciovaním a podporovaním zodpovedajúcich politických, kultúrnych, hospodárskych a obranných inštitúcií. Ťažisko strany v nastávajúcom období sa zameria na také usmerňovanie imigrácie a migrácie ľudí na Slovensko, ktoré udrží príslušníkov slovenského národa v pozícii väčšinovej populácie a umožní zachovať jazyk, kultúru, zvyky a tradície Slovákov v každom regióne Slovenska.

Strana sa bude usilovať rozvíjať princíp priamej demokracie, podporovať a upevňovať miestne samosprávy.

Strana bude rešpektovať právo jednotlivca na akýkoľvek politický názor, ale jednoznačne je proti totalitarizmu vo všetkých podobách vrátane multikulturalizmu, proti národnému socializmu vo všetkých jeho formách vrátane fašizmu a nacizmu, proti liberálnemu kapitalizmu vrátane jeho globálnych foriem, ako aj proti islamizmu a európskemu federalizmu. Všetky tieto smery vedú k zhoršovaniu životnej úrovne ľudí, k devastácii životného prostredia, k znižovaniu miery spoločenského blahobytu, k upieraniu práv a slobôd jednotlivca a predovšetkým k potláčaniu národnej identity.

Jedným zo základných cieľov strany je dosiahnutie dodržiavania princípov skutočnej sociálnej spravodlivosti, ktorá je základom všetkých slovenských tradícií a vychádza z podstaty ducha slovenského národa.

V ekonomickej oblasti strana bude podporovať súkromné podnikanie v medziach štátnej hospodárskej politiky a venovať veľkú pozornosť energetickej bezpečnosti SR s dôrazom na využívanie obnoviteľných zdrojov. Reálna podpora rozvoja domácej výroby a výrobkov je prioritou strany. Sociálna stabilita a spokojnosť občanov sa dá lepšie dosiahnuť profitovaním každého jednotlivca zo zhodnocovania majetku a podnikania v jeho vlastnej krajine. Súkromné vlastníctvo vrátane produkcie a distribúcie hmotných prostriedkov bude strana podporovať a rozširovať na čo najväčší počet príslušníkov slovenského národa a občanov Slovenska. Strana bude presadzovať princíp sociálnej spravodlivosti ako jeden zo základných princípov budovania spoločnosti.

Stratégia rozvoja Slovenska

Slovensko – dobrý domov pre nás

Kľúčové problémy Slovenska v súčasnosti a v budúcnosti

V súčasnosti má Slovensko niektoré pozitíva. Pozitívom je predovšetkým nízka zadlženosť obyvateľstva – zhruba na úrovni 28 % z HDP, celková nízka zadlženosť štátu – na úrovni zhruba 41 % z HDP a zároveň možnosť využívania jeho geografickej polohy.

Problémom Slovenska je však skutočnosť, že kľúčovú časť exportu aj ziskov tvorí produkcia zhruba 26-tich transnacionálnych investorov podnikajúcich v podmienkach Slovenska. To znamená, že tí určujú podmienky subkontraktingu pre slovenské malé a stredné firmy, závažným spôsobom určujú stav zahraničnoobchodnej bilancie a zároveň aj výrazným spôsobom odlievajú finančné prostriedky mimo teritórium Slovenskej republiky. Ročne vzhľadom na finančné transfery transnacionálnych korporácií možno hovoriť o strate 60 až 70 miliárd slovenských korún, čo v prepočte znamená zhruba 2,5 miliardy eur ročne.

Štruktúra ekonomiky na Slovensku je zlá, veľmi sme závislí od exportu a tým od vonkajšieho prostredia, preto treba ísť už nie cestou investičných stimulov pre veľké firmy zahraničných investorov, ale cestou podpory malých a stredných podnikov a živnostenského stavu. Viac sa treba venovať stavebníctvu, bytovej politike a o turizme treba nielen hovoriť, ale už aj niečo robiť.

Druhý významný problém Slovenska spočíva v rozsahu fungovania efektívnosti verejného sektora. Všeobecné konštatovania, že zdravotníctvo je neefektívne, školstvo je neefektívne, doprava je neefektívna, treba upraviť. Problémom totiž nie je vlastný systém fungovania týchto blokov, ale predovšetkým rozsah korupcie, ktorá zvyšuje nákladovosť týchto častí verejného sektora a v konečnom dôsledku vedie nielen k navyšovaniu potreby verejných zdrojov, ale aj k prehlbovaniu zadlženosti a dlhovej krízy.

Štátna správa je stále drahá, neefektívna a málo kvalitná. Je tu tisícky rozpočtových a príspevkových organizácií, ktoré majú svoj základ často dakedy ešte pred rokom 1989. Treba ich zlúčiť, niektoré zrušiť a peniaze venovať na aktívnu politiku zamestnanosti, do bytovej výstavby a do rozvoja ekonomiky.

Verejné obstarávanie u nás má veľa dier. Je potrebné scentralizovať ho v štátnej správe, aby boli lepšie finančné podmienky, treba scentralizovať správu majetku štátu, aby 5 detašovaných pracovísk ministerstiev v okresoch nesídlilo v drahých súkromných prenajatých priestoroch.

Analýzy, ktoré robila EÚ aj dva ústavy na Slovensku, konštatovali, že rozsah korupcie a jeho finančný rozmer sa v slovenských podmienkach pohybuje na úrovni 3 až 4 miliárd eur. Je zrejmé, že ak by nedochádzalo k tomuto odčerpávaniu finančných prostriedkov, samotný tlak na príjmy štátneho rozpočtu by bol podstatne nižší a v konečnom dôsledku by bolo možné znížiť daňovú a odvodovú zaťaženosť.

Pretože však politické elity nechcú riešiť tento problém, prijímajú skôr opačnú stratégiu – zvýšme DPH, spotrebné dane, miestne dane a pod. Pravda, oficiálne voličom povieme, že ide o dočasné zvýšenie, ktoré sa v priebehu jedného-dvoch rokov znova zníži. Upozorňujeme na absurdnosť týchto tvrdení, pretože sami predstavitelia Nemecka a Francúzska konštatujú, že problém dlhovej krízy v EÚ je beh na dlhé trate a jeho riešenie potrvá 15 – 20 rokov. Pravda, voliči by veľmi neradi počuli tézu o nevyhnutnosti utáňovať si opasky budúcich 15 – 20 rokov. Prítom, a to ukazuje väčšina analýz, pokiaľ sa nebude riešiť problém korupcie a neefektívnosti verejného sektora, problém dlhovej krízy nebude možné vyriešiť ani v horizonte 15 – 20 rokov. Upozorňujeme na to, pretože zbytočné zvyšovanie výdavkov pri verejnom obstarávaní, pripomíname, že 100 miliárd Sk je suma verejného obstarávania ročne, neriešenie problémov v oblasti liekovej politiky, v oblasti zadávania výkonov vo verejnom záujme, v oblasti celkového udržiavania služieb pre verejný sektor a pod. vedie k zbytočnému zvyšovaniu výdavkov pre celý tento gigantický blok.

Inou stránkou je vlastné efektívne fungovanie jednotlivých zložiek verejného sektora, kde napriek proklamovaným tvrdeniam a reformám, sa skutočné vecné systémové reformy týchto oblastí neuskutočnili. Ani v oblasti zdravotníctva, ani v oblasti penzijného systému, ani v oblasti verejných správ. Hovoríme o tom preto, že v skutočnosti reformy boli iba čiastočné, napr. privatizácia lukratívnych častí zdravotníckych činností a problémy presunu kompetencií na samosprávy bez následného adekvátneho presunu finančných prostriedkov. Takisto je to otázka penzijného systému, kde sme síce spustili druhý pilier, ale v parametroch, ktoré sú neúnosné aj pre také ekonomiky, ako je Nemecko alebo Francúzsko.

Skutočné reformy znamenajú pomerne jednoduchú sériu krokov.

Zdravotníctvo

Kľúčovým problémom v zdravotníctve je otázka reálnej ceny výkonov, úhrady výkonov a mechanizmu, ktorý by dovolil optimalizovať vynakladané prostriedky. Ukazuje sa, že algoritmus, ktorý sa rozpracoval napr. v Nemecku pri systéme DRG (platba za diagnózu), znamená, že platba za diagnózu môže byť dobrým východiskom na transparentnenie platieb v zdravotníctve. Systém zahŕňa náklady na medicínsku liečbu, platy lekárov, použitú lekársku techniku, nezohľadňuje však odpisy a reštrukturalizovanie zdravotníckej techniky. V tomto zmysle treba systém DRG, teda systém modelových diagnóz, ďalej rozvinúť, prípadne stanoviť, kto

by uhrádzal investičné a kapitálové výdavky pri rekonštrukcii technického vybavenia poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Prechod na niektoré reformné systémy, napr. na DRG systém, znamená nielen plnú platbu za diagnózu, ale znamená, že platy lekárov sú viazané na uskutočňovanie medicínskych výkonov. Nie sú závislé od dotácií zo štátneho rozpočtu. V tomto zmysle slova aj sľub vlády pri štrajku lekárov na zvýšenie zdrojov pre lekárov o 42 mil. eur a pre zdravotné sestry o 70 mil. eur zo štátneho rozpočtu je fakticky nerealizovateľný. Keby však bol priamo spojený s platbami za diagnózy, tak pri lekárskejších výkonoch je priama spätosť medzi výškou platu lekára a počtom pacientov, ktorých lekár ošetruje. V tomto kontexte je riešenie cez systém DRG a modelových diagnóz veľmi jednoduché a transparentné.

Druhý veľký problém v zdravotníctve predstavuje skutočnosť, že zdravotné poisťovne uhrádzajú iba časť nákladov. Preto aj lekári prišli s požiadavkou plnej úhrady výkonov, ktoré sú realizované v rámci zdravotnej starostlivosti. Pokiaľ doteraz zdravotné poisťovne uhrádzajú 20, 30, max. 40 percent výkonov, to znamená, že dochádza k trvalému zadlžovaniu zdravotníckych zariadení, a keďže koncové zdravotnícke zariadenia, fakultné nemocnice už nemajú kam posúvať pacientov, dochádza ku kumulácii dlhov za poskytovanú zdravotnú starostlivosť práve na úrovni 14 fakultných nemocníc. Zároveň nie je mysliteľné, aby zdravotné poisťovne mali zisk, vyplácali dividendy, transferovali miliardy korún do zahraničia a pritom mali tisíce ľudí na čakacích listinách na uskutočnenie zdravotných úkonov. V tomto kontexte plná platba za diagnózy rieši niekoľko problémov.

Po prvé – je zbytočný zákon o zákaze zisku, pretože ak poisťovňa musí uhradiť plnú výšku výkonov a zároveň výkony musí realizovať tak, aby nedochádzalo ku vzniku čakacích listín, je zrejme, že zisková marža, tak ako v iných krajinách, bude v samotnom zdravotnom systéme malá.

Po druhé – musí sa prijať nemecká principiálna zásada, podľa ktorej všetko, čo sa vyberá cez systém zdravotných odvodov, je súčasťou verejných financií a pri verejných financiách je zakázané generovať zisk, pričom kľúčom je otázka poskytnutých kvalitných služieb obyvateľstvu. Táto zásada je zakotvená v nemeckej ústave a upravuje činnosť nemeckého zdravotníctva, zdravotných poisťovní a poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Zároveň s tým treba jednoznačne konštatovať, že sám počet zdravotných poisťovní nevedie ku konkurencii pri kvalite poskytovaných služieb, ale je skôr nástrojom na zneprehľadnenie finančných transferov a finančných tokov v rámci zdravotného poisťovného systému. Napokon už dnes sa úplne jasne ukazuje, že celý zdravotný systém by mohol mať pravdepodobne aj menej zdrojov ako dnes, to znamená menej ako zhruba 140 mld. Sk ročne a bolo by možné poskytnúť podstatne kvalitnejšiu zdravotnú starostlivosť. Problémom v zdravotníctve je hustota siete. Citujeme Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, ktorý konštatuje, že na základe dostupných štatistických informačných systémov nie je možné vyhodnotiť dostupnosť alebo nedostupnosť siete. Na druhej strane je úplne očividné, že zdravotný systém v dnešnej podobe hustoty je neudržateľný. Presunutie nemocníc prvého a druhého typu a polikliník na miestne a regionálne samosprávy by viedlo pri neprenose finančných prostriedkov a pri nevyriešení modernizačných dlhov z minulosti iba k prehodeniu čierneho Petra v prospech samospráv. Ak sa pripúšťa, a to pripúšťal aj samotný štát pri transformácii zdravotných systémov, že je tam modernizačný dlh na úrovni približne 3 mld. eur, je zrejme, že ani miestne, ani regionálne samosprávy nebudú schopné pri napätej finančnej situácii tento modernizačný dlh vyriešiť.

S tým však súvisí aj ďalšia otázka. Pokiaľ je sieť príliš hustá a nemá dostatočnú kvalitatívnu úroveň, prejavuje sa to nielen v mnohých problémoch pooperačných komplikácií, ale aj v tom, že vlastne zdravotný systém sám o sebe nie je schopný generovať vnútorné úsporné procesy, a preto nie je schopný objektívne stanoviť ani sieť, ani celkový rozsah potrebných nákladov.

Z tohto hľadiska sa ukazuje nevyhnutné vytvoriť základnú kostru poskytovania zdravotnej starostlivosti teritoriálne rozloženú a špecializovať zdravotnícke zariadenia tak, aby starostlivosť, ktorú poskytujú, bola na najvyššej možnej kvalitatívnej úrovni.

Môže to mať dva účinky.

Po prvé – hoci sa zvýšia náklady na dopravu pacientov do týchto centier, nízka miera pooperačných komplikácií a celková vysoká miera poskytnutých zdravotných služieb radikálnym spôsobom zníži náklady na jednu diagnózu.

Po druhé – ukazuje sa, že ak by aj ostali zdravotnícke zariadenia v systéme hustejšej sústavy, môžu sa využiť na poskytovanie doliečovacích a rekonvalescenčných služieb pre pacientov, pretože pri dnešnom systéme zdravotníckych zariadení chýbajú miesta na doliečenie, príp. na ambulantnú liečbu pacientov. Týka sa to aj starostlivosti o staršiu generáciu, kde vzhľadom na výrazné starnutie populácie by bolo veľmi žiaduce vytvoriť centrá pre starších občanov s poskytovaním ambulantnej alebo krátkodobej starostlivosti. Musia sa totiž riešiť dva základné problémy: jednak otázka doliečovania pacientov, kde ich poslanie na tzv. domáce doliečenie je len zbavením sa zodpovednosti, a jednak zabezpečenie dostatočnej kvalitatívnej úrovne starostlivosti o starších občanov tak, aby bolo možné reálne sa postarať o skupiny ľudí, u ktorých sa frekvencia výskytu Parkinsonovej a Alzheimerovej choroby bude pravdepodobne zvyšovať. Z tohto hľadiska sa netreba obávať rušenia zdravotníckych zariadení, skôr treba hovoriť o ich reprofilácii a takisto o zmene primárnych funkcií zdravotníctva. Ak sa totiž jednoznačne ukazuje, a to sú zahraničné skúsenosti, že preventívne programy, ktoré potrebujú 10 eur, usporia 1000 eur klinických nákladov, znamená to, že skutočné plošné a reálne rozvinutie preventívnych a diagnostických programov môže v budúcnosti ušetriť miliardy eur pri riešení klinickej starostlivosti, nehovoriac o tom, aký významný vplyv by to malo na zdravotný stav populácie.

Musíme konštatovať, že väčšina štátnych inštitúcií sa ani nevenuje analýze zdravotného stavu obyvateľstva v spätosti s prírodnými podmienkami a chorobnosťou a nevenuje sa ani riešeniu a predvídaní možných klinických ochorení vyplývajúcich z regionálnych diferencií. Skutočnosti, ktoré môžu zásadným spôsobom ovplyvniť štruktúru chorôb, výšku nákladov, ale v konečnom dôsledku aj celkovú potrebu finančných zdrojov v zdravotníctve, odsúvame takto na inú úroveň.

Treba upozorniť ešte na jednu významnú okolnosť. Štát má svojich poistencov. Ide celkovo o 3 200 000 poistencov. Štát však za týchto poistencov neplatí plnú výšku poistného, ale iba jeho časť. Za Mečiarovej vlády sa platilo približne 35 % – 50 % poistnej sumy. Za prvej a druhej Dzurindovej vlády sa platilo 70 % – 80 % poistnej sumy. Za Ficovej vlády sa platilo 50 % poistnej sumy. A na rok 2012 štát platí za svojich poistencov iba 50 % poistnej sumy. Je jasné, že na jednej strane síce príde k úspore výdavkov štátneho rozpočtu, na druhej strane zároveň dôjde k vytvoreniu závažnej diery, deficitu v systéme financovania zdravotníctva.

Tento deficit majú riešiť potom pacienti zvýšením spoluúčasti?

Majú ho riešiť samosprávy zvýšením podielu vlastných zdrojov na financovaní sústavy zdravotníckych zariadení?

Deficit sa má riešiť tým, že sa použijú menej kvalitné zdravotnícke zariadenia a materiály ako tie, ktoré by mohli výrazným spôsobom skvalitniť priebeh poskytovanej zdravotnej starostlivosti, ale takisto aj znížiť dĺžku choroby, znížiť pacientove náklady a radikálnym spôsobom znížiť celkový tlak finančných prostriedkov? Upozorňujeme na to preto, že analýza uskutočnená v zdravotníctve všetkými súčinnosťnými organizáciami ukázala zaujímavú skutočnosť. Zo 140 mld. Sk ročne vynakladaných na zdravotníctvo približne 30 mld. je sporných. Z toho 15 mld. je rozkradnutých korupciou, 15 mld. je investovaných zbytočne, prípadne vyhodенých zlým hospodárením, pričom týchto 15 mld. použitých na preventívne programy by v budúcnosti ušetrilo desiatky miliárd pri riešení klinických problémov, nehovoriac už o výraznom zvýšení komfortu života každého občana a o výraznom znížení tlaku problémov klasických civilizačných ochorení na populáciu. Táto skutočnosť je známa niekoľko rokov a napriek tomu kompetentní neuskutočnili žiadne opatrenia, ktoré by smerovali k tomuto spôsobu riešenia. Diskusie o modelových diagnózach sa presúvajú z jednej vlády na druhú, hoci stanovenie reálnej ceny diagnózy záväznej pre poskytovateľa zdravotnej starostlivosti sa musí zmestiť do výšky nákladov. Záväzná je aj pre zdravotnú poisťovňu, ktorá musí uhradiť plnú výšku nákladov vynaložených na diagnózu, a znamená podstatné transparentnenie finančných tokov v systéme.

Chceme upozorniť ešte na jeden aspekt. Zdravotníctvo ako keby podľahlo inštitucionálnej forme zložitých riadiacich hierarchických štruktúr. Typickou ukážkou je Univerzitná nemocnica Bratislava. Vytvorenie zložitej sústavy riaditeľov, generálnych riaditeľov, ich asistentov, jednotlivých prenajímaných budov, vytváranie špecializovaných sekcií atď. viedlo k výraznému nárastu nákladovosti organizačnej štruktúry riadenia, znamenalo výrazné zvýšenie prostriedkov, ktoré sa nepoužívajú na liečebnú starostlivosť, ale na zaplatenie administratívneho systému, čím sa v konečnom dôsledku podstatne zvýšila neefektívnosť celého zdravotného systému. Mnohé manažérske veci by bolo možné vyriešiť vytvorením rady primárov, ktorá vytvára odbornú stránku riadenia, a profesionálnych manažérov, ktorí zabezpečujú organizačnú formu fungovania systému. Skúsenosti, ktoré sa ukázali v rade krajín, potvrdili, že to je cesta výrazného skvalitnenia zdravotnej starostlivosti aj výrazného zníženia výšky nákladov na ňu.

V oblasti liekovej politiky nestačí len ustavičné preceňovanie a kategorizácia liekov, ale treba vytvoriť systém, ktorý pracuje a funguje v niektorých krajinách, napr. na Malte. Vyberú sa nezávislí experti, ktorí dohromady vytvoria odporúčanie lieku na danú diagnózu, tento liek sa nakúpi vo veľkoobchodných cenách, distribuuje sa do jednotlivých zdravotníckych zariadení, poskytuje dostatočnú úroveň liečebnej efektívnosti, a ak niekto má záujem o iný, drahší liek, môže si ho zaplatiť a kúpiť. Na jednej strane dodržiavaný systém poskytovaných zdravotných úkonov a liečenia zadarmo, na druhej strane strážená výška nákladov na farmaceutické prostriedky! Pripomíname, že z celkovej sumy 140 mld. na zdravotníctvo SR ročne zhruba 40 mld. pripadá na liekovú oblasť. Výrazné úspory v liekovej oblasti by teda mohli zásadným spôsobom zefektívniť celkovú činnosť zdravotníctva a zdravotníckych zariadení. Ak z tohto hľadiska hodnotíme zdravotníctvo SR, možno

konštatovať, že je príliš drahé, príliš neefektívne a málo prihliada na reálne potreby pacientov v jednotlivých oblastiach, v jednotlivých zdravotníckych zariadeniach, ale aj vzhľadom na celkové národohospodárske potreby. Upozorňujeme na to aj preto, že systém krokov, ktoré sme uviedli, je veľmi jednoduchý a transparentný. Možno ho uskutočniť v relatívne krátkom časovom úseku pol roka a môže dosiahnuť výrazné zefektívnenie výdavkov na zdravotníctvo už v priebehu najbližšieho fiškálneho roka. Ide teda o systém, ktorý by mohol zásadným spôsobom pomôcť pri riešení jedného z najväčších poberateľov finančných zdrojov v rámci verejného sektora. Úspory získané v rámci tohto bloku by mohli výrazným spôsobom zasiahnuť do celkového zníženia nákladov verejného sektora SR a tým splniť nie maastrichtské kritériá, ale očakávané sprísnenie rozpočtovej disciplíny vo verejnom sektore, pripravované bruselskou administratívou. Z tohto hľadiska uvedený krok riešenia zdravotníctva je možné uskutočniť rýchle, lebo aj odborná časť zdravotnej verejnosti sa stotožňuje s týmito úvahami. Veľmi dôležité je to, že prostriedky na platy lekárov by nešli zo štátneho rozpočtu ani z dodatkových zdrojov, ale boli by súčasťou systému modelových diagnóz a priamo by odrážali mieru intenzity práce a zainteresovanosti zdravotných pracovníkov na poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Celý systém by bolo možné veľmi rýchle a efektívne sprevádzkovať a bolo by možné dosiahnuť reálne zefektívnenie prostriedkov vynakladaných na zdravotníctvo už vo fiškálnom roku 2012 a 2013.

Penzijný systém

V rámci penzijného systému je očividné, že pokiaľ prevažná väčšina populácie má nízke príjmy, ani druhý pilier nepomôže navýšiť budúce dôchodky na švajčiarsku úroveň. Z tohto hľadiska kľúčovou otázkou penzijného systému je nielen riešenie prvého piliera, ale aj prehodnotenie druhého piliera. Výška pomeru 9 % k 9 % je dlhodobo neudržateľná, pretože bude trvale predstavovať 40 – 60 mld. Sk nevyhnutných dotácií penzijného systému ročne. Z tohto hľadiska sa ukazuje ako najperspektívnejšie zníženie platieb do druhého piliera na úroveň 4 %, zvýšenie platieb do prvého systému na 14 % s tým, že pri tomto systéme môže byť prvý pilier plne financovateľný do roku 2025 a pri takomto pomere je možné udržať dnešnú mieru zásluhovosti a solidarity. To znamená, že nenastane znova situácia, aby občania silných povojnových ročníkov, ktorí si po celý život zásluhovo platili do systému, dostali iba solidárne dôchodky, keď z neho budú odchádzať. Nezabudnime, že prevažná väčšina týchto ľudí, ktorí pôjdu do dôchodku v budúcich desiatich rokoch, nemala reálne možnosti našetriť si, pretože prežívala obdobie bývalého režimu, transformácie a dnešnú podobu penzijného systému.

Ak sa pýtame na zdroje, jednou z možností sú ďalšie vnútorné úspory v činnosti penzijného systému, kde dnes dôchodcovia síce majú právo žiadať 11 dávok, od podpory bývania až po cestovanie, avšak o každú dávku musia žiadať každý rok, každá dávka sa posudzuje osobitne, čo vyžaduje obrovské zvýšenie personálnych a materiálnych nákladov sociálnej poisťovne. Prijatie tézy vyššieho základného dôchodku a odbúranie nevyhnutnosti žiadať o jednotlivé sociálne dávky znamená nielen závažný stabilizačný a psychologický prvok pre väčšinu dôchodcov, ale značí aj výrazné odbremenenie administratívnych a finančných činností sociálnej poisťovne. Hovoríme o znížení v priemere o 12 % – 15 % výdavkov sociálnej poisťovne ročne. Ušetrené zdroje možno použiť na valorizovanie dôchodkov, ktoré sa už vyplácajú, a na zníženie rozdielu medzi staro- a novodôchodcami.

Pri penzijnom systéme navrhujeme postaviť ho na troch princípoch: udržateľnosť verejných financií, stabilita a spoločenská zhoda. Nie je možné meniť pravidlá hry tak často, ako je to u nás. Ľudia musia vedieť dopredu, kedy a za akých podmienok budú poberať dôchodok a v akej výške. Dnešný systém nie je udržateľný vzhľadom na verejné financie, nie je stabilný, a preto koalícia a opozícia by sa mali dohodnúť na ústavnom zákone, aby podmienky zastabilizovala.

Municipálny systém – verejná správa

Je zrejmé, že pri presune kompetencií uskutočnených reformou verejnej správy v roku 2004 sa presunuli nielen kompetencie (bohužiaľ, nepresunuli sa finančné zdroje), ale aj dlhy spojené s kompetenciami. Podpísanie prístupového protokolu pred vstupom Slovenska do EÚ v roku 2004 zároveň prenieslo záväzky za riešenie týchto vnútorných dlhov a stanovilo časové termíny na riešenie. Bohužiaľ, veľká časť týchto dlhov v oblasti pitnej vody, odkanalizovanej vody, skladov komunálneho odpadu, dopravného systému a pod. sa týka splatnosti v období 2012 – 2015. Pretože Brusel avizoval ústami svojich zástupcov, že bude trvať na dodržaní splatnosti sľúbených termínov, lebo ináč nastúpia sankčné postihy, je nevyhnutné znova sa vrátiť k navýšeniu sumy prostriedkov pre samosprávy! To znamená, že dnešný návrh zníženia podielu zo 70 % na 60 % pre miestne samosprávy je neprijateľný, pretože tých 70 mil. eur bude samosprávam chýbať. Ďalší problém – je nevyhnutné vrátiť sa k otázke koncentrácie sídel, hoci aj metódou nepopulárnych strediskových obcí, pretože pri rozptýlení sídelnej štruktúry v podmienkach Slovenska, kde prevažná väčšina sídel je od 1000 obyvateľov maximálne do 3000, vzhľadom na svoje ekonomické možnosti nie sú tieto sídla schopné splniť ani svoje záväzky vyplývajúce z charty samospráv EÚ, ani záväzky vyplývajúce z Prístupového protokolu. Je teda nevyhnutné spojiť sily, je nevyhnutné vytvoriť väčšie sídelné celky – minimálne 5000 a viac obyvateľov. Tieto celky sú schopné reálne splniť delegované právomoci. Odhliadnuc od toho, že prevažná väčšina zariadení, školských aj zdravotníckych, ktorá by fungovala vo väzbe na takto upravenú sídelnú štruktúru, bola by schopná udržať si dnešnú podobu rozmiestnenia, a teda odpadli by neustále problémy s diskusiami o rušení škôl, nemocníc a pod. Treba ešte upozorniť na ďalší zásadný problém. Predstava ministerstva financií, že chýbajúce zdroje môže získať zvýšením dane z nehnuteľnosti, je v dnešnej príjmovej polarizácii neúnosná. Predovšetkým preto, že prevažná väčšina populácie je nízkopríjmová, na úrovni 400 – 500 eur hrubého príjmu. V tomto prípade zvýšenie dane z nehnuteľnosti len zvýši celkový počet neplatičov dane a nezvýši reálne príjmy väčšiny samospráv. Ak z tohto hľadiska hodnotíme celkový vývoj, možno konštatovať, že ministerstvo financií musí nájsť iné zdroje, nie zdroje získané znížením výdavkov na financovanie samospráv. Napokon z hľadiska nájdenia zdrojov sa treba vrátiť k štúdiu uskutočnenej v rokoch 1998, 2008 a 2009, kde analýza významnej renomovanej zahraničnej poradenskej spoločnosti ukázala rozsiahly podiel duplicit v činnosti ústredných orgánov štátnej správy, možnosti zefektívnenia spoločného servisného zabezpečenia týchto ústredných orgánov štátnej správy a možnosti zefektívnenia činnosti, pričom celkový rozsah úspor sa ročne pohyboval na úrovni približne 11 mld. Sk. Tento ušetrený objem možno použiť tak v oblasti zvýšenia zdrojov pre orgány verejnej správy, ako aj pri riešení dlhovej služby či pri riešení problémov v oblasti školstva a zdravotníctva.

Treba sa vážne zaoberať úsporami pri zlučovaní obcí vytváraním spoločných obecných úradovní a znížením počtu VÚC.

Problém štátneho rozpočtu na výdavkovej strane je v tom, že až 85 % výdavkov je mandatórných, vyplývajúcich zo zákonov, preto je veľmi úzky priestor na uskutočňovanie skutočnej a efektívnej hospodárskej politiky. Treba prehodnotiť celú výdavkovú stránku rozpočtu, zrušiť niektoré dotácie pre súkromné firmy a venovať ich na aktívnu politiku zamestnanosti a na výdavky, ktoré prinesú predpoklady ekonomického rastu.

Problém štátneho rozpočtu a jeho príjmov a výdavkov je v skutočnosti limitovaný dvoma skutočnosťami:

Približne 80 % až 85 % výdavkov štátu je vopred determinovaných z hľadiska strednodobého obdobia medzinárodnými záväzkami, uzavretými zmluvami, legislatívou, vecnými systémami a pod. Reálne teda možno hýbať iba 15-timi %. Preto je nesmierne dôležité, aby vznikla dohoda naprieč politickým spektrom, ktoré sú kľúčové priority v strednodobom horizonte. Sú tými prioritami riešenia problémov zdravotníctva či školského systému? Sú tými prioritami riešenia v oblasti vyrovnávania medziregionálnych rozdielov? Sú prioritami investičné zdroje pre zahraničný a domáci podnikateľský sektor? Je jasné vzhľadom na celkový rozsah finančných prostriedkov, ako aj na ostatné skutočnosti, že bude možné hovoriť iba o niekoľkých prioritách. Má to byť výstavba diaľnic alebo výstavba energetických systémov? Zároveň by to mali byť priority, ktoré prinesú dlhodobý trvalý efekt. Preto navrhujeme, aby kľúčovým bodom, presne v duchu vedomostnej spoločnosti, stala sa podpora vedy a výskumu. Keďže mnohé výskumné ústavy nie sú schopné využiť vlastné patenty a vynálezy, pretože nemajú zdroje na ich zaplatenie, musia ich odpredávať do zahraničia. Na druhej strane pomoc takto zaplatených vynálezov a patentov pre malé a stredné slovenské firmy môže byť kľúčovým výskumným a investičným stimulom na podporu domácich malých a stredných firiem.

Kľúčovou otázkou je skutočná vymožitelnosť práva. Ak dnes samy ústredné orgány konštatujú, že v neriešených súdnych sporoch je zmrazený celkový objem majetku v sume prevyšujúcej 2 mld. eur, vzniká otázka, prečo súdne konania trvajú tak dlho, prečo niektoré súdne spory sú dodnes nevyriešené a prečo problémy rozkrádania a korupcie dodnes nie sú spojené s postihom zúčastnených osôb. V tomto zmysle vymožitelnosť práva a dôsledný boj proti korupcii môže priniesť podstatne viac finančných prostriedkov ako všetky diskusie o zvýšení DPH alebo o zvýšení spotrebných daní. Ak nás korupcia stojí uvedené zdroje, je zrejme, že len tretina z tohto objemu korupčných prostriedkov by znamenala zásadné zvýšenie príjmov štátneho rozpočtu. Na tieto skutočnosti upozorňujeme preto, že nielenže dochádza k predeterminovanosti budúcich výdavkov štátneho rozpočtu na tento rok, budúci rok a rok 2014, ale čo je veľmi závažné, presun kompetencií v rámci hodnotenia národných rozpočtov na Brusel bude znamenať posudzovanie nie deficitu rozpočtu a verejného sektora, ale posudzovanie reálnosti príjmových a výdavkových položiek národných rozpočtov i rozpočtov verejného sektora. V takomto prípade sa veľmi ľahko môže ukázať, že mnohé sľubované prínosy, napr. vzhľadom na zmenu DPH či spotrebných daní, môžu byť len fiktívne. To isté sa týka otázky miestnych daní vzhľadom na samosprávy a pod. To v konečnom dôsledku bude znamenať jedno jediné – nereálne výdavky rozpočtu Brusel odmietne a národnú vládu požiada o prepracovanie národného rozpočtu buď štátneho, alebo verejného sektora.

Preto považujeme za rozhodujúce riešiť v kľúčových bodoch problém zdravotníctva, penzijného systému, samospráv a ich financovania a zároveň riešiť problém príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu predovšetkým v takých zásadných položkách, ako je otázka korupcie, otázka stimulácie podnikového sektora, platieb za nefungujúce systémy v rámci štátnych štruktúr a dôsledné prehodnotenie výdavkov ústredných a stredných orgánov štátnej správy.

Nejde o znižovanie zamestnanosti bez reálneho dosahu na neefektívnosť. Ak sa doteraz väčšina reforiem zameriavala na znižovanie počtu úradníkov, pričom neefektívnosť systému zostala a došlo len ku kozmetickým úpravám vzhľadom na mzdové výdavky, našou požiadavkou musí byť reálne zefektívnenie činnosti a služieb štátneho sektora, aby ľudia jednoznačne videli, čo dostávajú za svoje dane ako službové činnosti štátu a verejných orgánov. Podobne ako v škandinávskych krajinách, kde ľuďom neprekážajú vysoké dane, pretože vedia, že za vysoké dane získajú kvalitné služby štátu. V tomto kontexte úvahy len o tom, že zvýšime spoluúčasť občanov alebo že každý občan si zodpovedá sám za seba, alebo že je možné dosiahnuť vyrovnanosť verejného sektora napr. presunom platieb na občanov, sa ukazujú ako fikcie. Kľúčovým problémom Slovenska je obrovská príjmová polarizácia. Ak prevažná väčšina – 80 % ľudí – má priemernú mzdu nie na úrovni 810 eur, ako sa oficiálne štatisticky vyказuje, ale prevažná väčšina ľudí má úroveň mzdy na 400, 500, 600 eur hrubého príjmu mesačne. Je zjavné, že ide o rozhodujúcu časť populácie, ktorá nikdy nenašetrí v penzijných systémoch, nebude schopná zvýšiť svoju spoluúčasť na zdravotných systémoch, nebude schopná platiť vyššie miestne dane. Ak nechceme dosiahnuť stav trvalej dehonestácie tejto kľúčovej časti populácie, musíme úsporné programy urobiť v systémoch nie na úkor občanov. Filozofia systémových zmien v štruktúre orgánov a služieb štátneho a verejného sektora musí byť hlavnou stratégiou na vyjdenie v ústrety občanom.

Napokon treba robiť len to, čo očakáva každý občan od štátu, to znamená efektívne a včasné plnenie služieb, ktoré štát občanovi sľúbil. Ak teda základom vzťahu občana a štátu je spoločenská zmluva, v ktorej sa občan zaväzuje platiť dane, štát sa zaväzuje poskytovať kvalitné a efektívne služby v čase a priestore. Realizácia tejto filozofie je možná a môže byť jasnou ukážkou schopnosti Slovenska zvládnuť problém dlhovej krízy a problém zadlženosti. Je to o to ľahšie, že – ako sme uviedli v úvode –, aj zadlženosť obyvateľstva, aj zadlženosť štátu je podstatne nižšia ako v drvivej väčšine európskych krajín. To je hlavné plus štartovacej pozície Slovenska. Na druhej strane Slovensko je malá, otvorená krajina s vplyvom transnacionálnych korporácií, ale mohla by sa vnútorne dohodnúť na efektívnom postupe, podobne ako Fíni alebo iné škandinávské krajiny. Jedna z významných podmienok je zhoda v prioritách naprieč politickým spektrom, pričom tu musí existovať historická trepezivosť bez ohľadu na volebný cyklus. Dodržiavanie priorít prinieslo Fínsku kľúčový štruktúrálny efekt, ale tento strategický cieľ bol trvale udržiavaný 20 rokov bez ohľadu na zmeny na politickej scéne.

Preto otázka rozumnosti dohody na politickej scéne je nesmierne dôležitá. Ďalšou dôležitou otázkou je dohoda na niekoľkých kľúčových prioritách. Ďalej je známe, že zahraniční investori po stimuloch dostávajú obrovské možnosti v oblasti úľav, daní atď., takže vzhľadom na možné úspory a zefektívnenie štátneho sektora by sa ušetrené prostriedky mali použiť ako stimuly aj na domácu podnikateľskú sféru s dôrazom na podporu hlavne slovenských živnostníkov. Malé a stredné slovenské podniky a živnostníci nikdy nebudú hrať úlohu na európskom alebo svetovom trhu, avšak vo väzbe na relatívne stabilné príjmy obyvateľstva môžu nájsť obrovský odbytový priestor na Slovensku a môžu teda pôsobiť ako stabilizačný faktor jednak ekonomicky a zamestnanecky a jednak vzhľadom na verejnú správu.

Treba vytvárať predpoklady na to, aby sa na Slovensku ľahšie podnikalo, aby neboli zbytočné administratívne bariéry pri podnikaní, ktoré odčerpávajú zdroje firmám namiesto toho, aby podporovali rozšírenia výroby a poskytovali nové pracovné príležitosti.

Poľnohospodárstvo

Osobitnú oblasť predstavuje poľnohospodárstvo. Je to nielen typický slovenský fenomén napriek deštrukcii, ku ktorej došlo v 90. rokoch, ale je to kľúčový faktor udržania regionálneho rozvoja, vidieckeho obyvateľstva a komplexného zachovania krajiny. Dnes by sme sa mali veľmi jednoznačne postaviť proti tzv. doúčtovávaniu spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorá súvisí s tým, že sa ťažisko pomoci poľnohospodárskemu sektoru presunie na subjekty veľkosti do 20 hektárov. Kľúčová časť slovenských subjektov sú všetko subjekty s veľkosťou nad 800 hektárov. V podmienkach EÚ v podstate iba 3 krajiny majú také veľké subjekty – ČR, GB a SR. Je teda nevyhnutné podniknúť dôsledné kroky a lobovanie v prospech výnimky, ktorú by SR získala, podobne ako GB v roku 1986, v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky tak, aby podpora a priame platby pre slovenské poľnohospodárske subjekty zostali zachované pri dnešnej veľkostnej skladbe. Upozorňujeme na to preto, že zároveň EÚ nielenže prijala túto normu, ale prijala aj sankčné postihy, ak by došlo len k formálnemu rozdeleniu väčších subjektov na menšie subjekty. Je to teda výslovne aktuálna záležitosť, v ktorej na jednej strane stoja záujmy Francúzska a Poľska preferujúce práve tieto malé poľnohospodárske subjekty, na druhej strane záujmy ČR, GB a SR, ktoré jediné majú veľké subjekty v rámci EÚ. Ak by sa táto norma začala realizovať bez výnimiek v týchto krajinách, je zrejmé, že prevažná väčšina slovenských subjektov by už vôbec nebola schopná obstať v budúcom spoločnom poľnohospodárskom trhu a v konečnom dôsledku by to znamenalo ďalšiu deštrukciu slovenského agrárneho sektora. Preto odporúčame veľmi dôsledne spojiť sily týchto troch krajín a rokovaním si vydobyť v podmienkach Bruselu výnimku z tejto novej európskej legislatívy. Poľnohospodárstvo je nielen významným faktorom udržiavajúcim agrárnu bezpečnosť Slovenska, ale aj významným činiteľom pri udržaní lokálnej a miestne viazanej zamestnanosti. Ak hovoríme o budúcom rozvoji agroturistiky v spätosti s rozvojom slovenských prírodných podmienok, napr. termálnych prameňov, so starostlivosťou o vybrané kategórie obyvateľov, napr. dôchodcov, tak poľnohospodárstvo tu bude hrať nezastupiteľnú úlohu v regionálnom rozvoji. Aj keď dnes vravíme, že v poľnohospodárstve pracujú 3 % populácie, nejde o počet ľudí pracujúcich v poľnohospodárstve, ale o to, akú kľúčovú úlohu poľnohospodárstvo plní v sociálnom a spoločenskom rozvoji SR. Napokon pripomíname, že aj niektoré problémové etniká, napr. Rómovia, nachádzali za bývalého režimu uplatnenie v dvoch oblastiach: v poľnohospodárstve a v stavebníctve. Ak chceme riešiť problém tohto etnika, ukazuje sa, že pravdepodobne tieto dve oblasti by aj do budúcnosti mohli byť oblasťami, v ktorých by bolo možné využiť ich pracovnú silu vzhľadom aj na nízku mieru kvalifikovanosti, dochádzky za prácou a pod. V tomto kontexte poľnohospodárstvo podobne ako iné vybrané úseky slovenskej spoločnosti by mohlo zohrať podstatne významnejšiu úlohu a vrátiť sa, možno sčasti, k tej úlohe, ktorú plnilo kedysi. Slovensko bolo poľnohospodárskou krajinou, kde poľnohospodársky sektor bol vždy veľmi výrazný.

Mladí

Dôležitý okruh problémov predstavuje mladá generácia. Jedným z významných štartérov vlny nepokojov v arabských krajinách bola frustrácia mladej generácie, ktorá síce vyštudovala aj zahraničné univerzity, avšak jej pracovná, rodinná aj spoločenská perspektíva bola mizivá. Aj preto sa títo mladí ľudia veľmi intenzívne zapojili do nepokojov, ktoré dnes nazývame “arabská jar” a ktoré sa prehneli väčšinou arabských krajín. EÚ si uvedomuje rovnaké riziká aj pre ňu samu. V jednotlivých krajinách je vysoké percento mladých absolventov univerzít, ktorí si ani do 12-tich mesiacov nenájdu pracovné uplatnenie, prípadne ich pracovné uplatnenie zodpovedá málo kvalifikovanej práci. Táto skutočnosť je zdrojom veľkej frustrácie. Ak vezmeme do úvahy, že väčšina mladých ľudí si zároveň berie študentské pôžičky, čomu sa zatiaľ slovenská realita vyhýba, možno očakávať výrazný vzrast nespokojnosti mladej generácie práve pri riešení tohto závažného problému. Ide teda nielen o tvorbu špecializovaných pracovných miest pre mladých absolventov univerzít, ale aj o riešenie niekoľkých diskrepancií.

Po prvé – mladí ľudia sú najviac ochotní prijímať mobilitu, teda dochádzku za prácou.

Po druhé – najčastejšou výhovorkou zamestnávateľov je to, že absolvent nemá prax.

Po tretie – doterajšie asistentské miesta vzhľadom na chaotické nasadzovanie a nedostatočne efektívne financovanie nepriniesli očakávaný efekt v umiestňovaní absolventov univerzít na pracovné miesta. Z tohto hľadiska prvým významným momentom by malo byť prehodnotenie stratégie asistentských miest, ich plošné rozšírenie a vytvorenie situácie, v ktorej asistentské miesta by mohli byť dotované štátnymi zdrojmi počas 12 až 24 mesiacov, čo sa považuje za najkritickejšie obdobie získania pracovných návykov pre absolventov univerzít. Poskytovanie tejto sumy by zároveň bolo omnoho efektívnejšie a cielenejšie ako poskytovanie podpory v nezamestnanosti, prípadne rôznych foriem sociálnych dávok. Okrem toho by takto financovaný systém (štát platí odvody a platí príspevok na pracovné miesto, zamestnávateľ platí časť mzdy a zároveň má mimoriadne lacnú pracovnú silu, ktorú môže tvorivo kreovať) mohol byť významným predpokladom na umiestnenie pracovných síl a absolventov univerzít na pracovnom trhu.

S tým, pravdaže, súvisia ďalšie otázky.

Mnohí mladí by boli ochotní presťahovať sa za prácou do iných teritórií SR, tá, kde práca existuje a je nedostatok pracovných síl, avšak hlavnou prekážkou je získanie aspoň elementárnych možností bývania. Systém trhov nehnuteľností existujúci na Slovensku v podstate nedáva reálnu možnosť presťahovať sa za prácou. Systém dotácie finančných prostriedkov na dochádzku za prácou alebo na presťahovanie je smiešne malý. V tomto kontexte kľúčovou otázkou je nielen rozvinutie trhu s bytmi, nazvime to nízkoštandardnými štartovacími bytmi pre mladá generáciu, ale je podstatné spojenie síl a samospráv pri riešení situácie na trhu práce. Pokiaľ dochádza k tomu, že v niektorých regiónoch by bol záujem o mladých absolventov, to by bolo možné riešiť cez asistentské miesta, ale zároveň je nevyhnutné riešiť bytovú otázku. Bolo by možné, aby štát a samospráva

spolu vytvorili sieť bytov, ktoré nazvime bytmi základného bývania s nižším štandardom vybavenia, ktoré by boli práve ako štartovacie byty pre mladšiu generáciu, osobitne pre absolventov škôl. Ukazuje sa, že tento systém by bol vysoko efektívny. Napokon systém, nazvime ho systémom príjmového štruktúrovania bývania, funguje desiatky rokov vo Francúzsku a je pomerne významným momentom pri mobilite pracovných síl. Ak dnes vieme, že z hľadiska celkovej klímy spoločnosti nebude možné počítať s dochádzkou alebo s migrovaním za prácou typu USA, bolo by riešenie bytovej situácie mimoriadne dôležitým stimulom pre mladú generáciu.

Mladá generácia vlastne potrebuje na štart do života dva základné predpoklady.

Je to jednak získanie aspoň základnej formy istoty práce, pracovného miesta a jednak získanie základného bývania, teda aspoň možnosti začať proces bývania, ktorý neskôr, vzhľadom na postupný rast príjmov, sociálneho statusu, môže viesť k ďalšiemu presunu získavania vlastného bývania atď.

Skutočnosť, ktorá sa dnes rieši poskytovaním hypotekárnych úverov, znamená fakticky zaviazanie mladých občanov do priam nevoľníckeho postavenia. Prijatie hypotekárnej pôžičky na 30 rokov znamená, že mladý občan, mladá rodina sú tak trvalo v nevoľníckom postavení, že nemajú možnosť vôbec uvažovať o svojom ľudskom a profesionálnom raste. Musia stále mať pred sebou splátkový kalendár, musia ustavične myslieť na to, aby neochoreli, aby nestratili prácu a pod. Preto je nevyhnutné riešiť aspoň základnú formu bývania mladej generácie opätovným návratom k stavaniu sociálnych bytov, ktoré by sa mohli v prípade mladých rodín chápať ako štartovacie bývanie, ktoré by mohlo na niekoľko rokov vyriešiť ich základnú potrebu. To je najvýznamnejšie pronatalitné a prodemografické opatrenie, ktoré by sa dalo realizovať. Spojením zdrojov štátu a samospráv vrátane možného príspevku podnikateľskej sféry to znamená multizdrojové financovanie, ktoré by napokon mohlo byť veľmi zaujímavým prostriedkom oživenia slovenského stavebníctva.

Pripomíname, že v roku 2012 a 2013 sa očakáva výrazný pokles slovenského stavebníctva vzhľadom na znižovanie výkonov objednávok verejného sektora i celkového rozsahu výstavby. Ohrozuje to 6 – 8 tisíc pracovných miest a dokonca ani programy zateplovania bytového fondu nemôžu dostatočne vyvážiť stratu objednávok v iných oblastiach. Takto by sa výstavba spoločne multizdrojovo financovaných bytov pre mladú generáciu, spojená so zateplovaním a rekonštrukciou bytového fondu, mohla stať základom udržania slovenského stavebníctva vrátane dlhodobej možnosti zníženia energetickej náročnosti bytového fondu a v konečnom dôsledku, keďže ide o proces typický pre všetky teritória SR, mohlo by sa rátať aj s tým, že multiplikačný efekt takéhoto opatrenia by sa týkal všetkých regiónov a mohol by teda fungovať aj ako zdroj určitého vyrovnávania medziregionálnych rozdielov. Celková potreba finančných zdrojov by pritom nemusela byť taká veľká a okrem toho na tento typ investície možno čerpať zdroje aj zo štrukturálnych fondov. Keby Slovensko vyhlásilo tento program za svoju kľúčovú prioritu, bolo by možné spolu s ostatnými členskými krajinami, ktoré narážajú na rovnaké problémy, osobitne v strednej Európe, vylobovať v rámci smerovania štrukturálnych fondov EÚ vo fiškálnom rámci 2014 – 2021 túto oblasť ako jednu z prioritných, a to nielen z hľadiska uvoľňovania finančných prostriedkov, ale aj z hľadiska dosiahnutia optimálneho pomeru domáceho spolufinancovania štrukturálnych fondov. To znamená, že by sa zachovalo pomerové percento 5 % vlastných zdrojov a 95 % zdrojov z Bruselu s tým, že tento proces sa chápe ako kľúčový proces vyrovnávania regionálnych rozdielov, tvorby pracovných miest pre stavebníctvo, riešenia životnej situácie mladej generácie a ako významný

nástroj na stabilizáciu sociálnych pomerov v jednotlivých krajinách. Vzhľadom na to, že tieto problémy sa týkajú všetkých členských krajín EÚ, bolo by možné spoločným koordinovaným postupom dosiahnuť, aby sa tento problém chápal ako jedna z kľúčových výziev stojacich pred EÚ a v tomto kontexte by aj SR mohla získať veľmi zaujímavé a dostatočne výhodné postavenie na realizáciu všetkých týchto uvedených procesov.

Odôvodnene sa predpokladá, že takéto riešenie by zásadne ovplyvnilo viac ako 1 000 000 občanov SR, znamenalo by významný prostriedok na posilnenie sociálnej stability a mohlo by byť aj výraznou hrádzou proti poklesom z exportu zo SR. Tieto opatrenia totiž majú jednu zásadnú výhodu. Nie sú závislé od situácie na svetových finančných trhoch, nesúvisia s úspešnosťou alebo neúspešnosťou exportu SR a napokon mohli by zásadným spôsobom stabilizovať sociálnu situáciu na Slovensku práve v čase očakávaného nástupu druhej vlny hospodárskej krízy, sociálnych problémov a mohli by byť aj vzorovým príkladom riešenia tých otázok, ktoré si EÚ postupne uvedomuje a začína ich chápať ako kľúčové problémy budúcnosti.

V tomto kontexte tieto dve otázky týkajúce sa zamestnanosti a bývania mladých ľudí by mali tvoriť základný skelet riešenia problémov budúcnosti Slovenska.

Školstvo

Na Slovensku vlastne nejestvuje stredné odborné školstvo, nie je prepojenie medzi strednými a vysokými školami a medzi vysokými školami a trhom práce. Mnohé vysoké školy vypúšťajú absolventov z brán škôl rovno na úrady práce, pretože ide o odbory, ktoré trh práce nepotrebuje.

Predškolská príprava

Má byť povinná pre všetky deti minimálne rok pred nástupom na základnú školu. Výnimky sú v prípadoch pedagogického vzdelania rodiča a minimálne troch detí v skupine. Takáto skupina môže vzniknúť na základe registrácie príslušným úradom samosprávy. Ak to rodič ignoruje, odoberú sa mu rodinné prídavky a zväži sa aj možnosť zverenia dieťaťa do výchovy inej osoby na čas, kým sa tento stav nenapraví. Povinnosťou samosprávy v spolupráci s inými právnickými či fyzickými osobami je utvoriť takéto miesto pre každé dieťa s trvalým pobytom na území danej obce/mesta.

Povinná školská dochádzka

Povinná školská dochádzka je do 18. roku a súčasne do získania minimálne 3-ročného vzdelania na odbornej škole. To znamená nemožnosť skončiť vzdelanie iba základnou školou. Tento princíp otvára možnosti vzdelania a dáva príležitosti na primeranú prácu pre niektoré skupiny obyvateľstva. S tým cieľom bude potrebné vytvoriť sieť takých vzdelávacích inštitúcií, ktoré dajú šancu zanikajúcim odborným činnostiam, ktoré dnes vykonáva veľa ľudí bez kvalifikácie na úkor kvality. Na vytváranie takýchto škôl treba zaviazat' všetkých tých, ktorí dostávajú stimuly na podporu podnikania a rôzne úľavy či daňové prázdniny (domáci i zahraniční). Známkovanie v tzv. výchovách nie je potrebné, pedagóg má byť schopný viesť žiakov pozitívnou motiváciou

a odbornou výchovou. Telesnú výchovu treba zaradiť do rozvrhu minimálne trikrát v týždni, pričom sa jednotlivé hodiny nesmú spájať do blokov.

Fakultatívne stredné školstvo

Viac sa treba sústrediť na kvalitu prípravy na vysokoškolské štúdium – na všeobecnovzdelávacie školstvo. Stredné odborné školy s maturitou treba prepojiť s praxou formou stáží odborníkov na školách a súčasne súvislejšou praxou študentov v podnikoch, ktorú musia vykonať v trvaní dvoch mesiacov najneskôr do nastúpenia do 4. ročníka. Tieto aktivity treba zjednodušiť a zbytočne ich nezaťažovať byrokraciou a umelými prekážkami.

Vysoké školstvo

Vo financovaní vysokého školstva sa treba viac zamerať na splnenie kvalitatívnych podmienok ako na počet študentov, z ktorých mnohí končia na úradoch práce.

Prísne treba dbať na kvalitu škôl a bez skutočne významnej vedeckovýskumnej aktivity nedávať im rovnaký podiel finančných prostriedkov. Za vedu sa nebude považovať publikovanie v umelo vytvorených periodikách, ktoré vznikli len na tento cieľ a v podstate ich nik nečíta. Má sa dbať na to, aby nedochádzalo iba k formálnemu garantovaniu študijných odborov, ale aby bolo povinnosťou garanta reálne pôsobiť vo vyučovacom procese na katedre a v predmetoch, ktorými odbor garantuje. Treba prekaziť zneužívanie systému financovania viazaného na počty študentov či umelé opakovanie najmä prvého ročníka. Treba nastaviť regulovanie študentov jednotlivých študijných odborov podľa potreby praxe tak, aby sme nemali množstvá vyštudovaných učiteľov a manažérov, pre ktorých nemôžu existovať pracovné miesta. Finančne treba zvýhodňovať študijné odbory alebo študentov, ktorí študujú na úzkoprofilových študijných odboroch (zubár, odborné technické profesie a pod.), a odbory, ktoré sú nevyhnutné na pôvodnú výrobu, poľnohospodárstvo, remeslá atď. Sme za výraznú podporu prvého zamestnania absolventov škôl.

Špeciálne a alternatívne školstvo

Toto školstvo pozná niekoľko typov:

Školy pre mimoriadne nadané deti a školy uberajúce sa cestou vyučovania a výchovy niektorou zo schválených alternatívnych pedagogík.

Školy pre žiakov a študentov, ktorí druhýkrát nepostúpili do vyššieho ročníka (aj do dvoch rôznych ročníkov). Návrat je možný len v prípade zmeny prospechu tak, aby vo všetkých prepádajúcich predmetoch došlo k zlepšeniu minimálne o jeden hodnotiaci stupeň a súčasne sa nezhorší prospech v ostatných predmetoch a v správaní.

Treba zachovať duálny systém vzdelávania detí so zdravotným postihnutím.

Je dôležité dopracovať podporný systém pre inkluzívne vzdelávanie detí so zdravotným postihnutím.

Skvalitniť prípravu učiteľov (študentov), zaraďovať nové metódy práce do vyučovacieho procesu.

Umelecké školstvo

Treba ho zaradiť do sústavy, čo sa týka zriaďovateľa, podobne ako základné – stredné – vysoké školstvo.

Súkromné a cirkevné školstvo

Základné a stredné školstvo: jeho učebné plány schvaľuje zriaďovateľ a príslušné ministerstvo. Definuje sa nevyhnutná zhoda učebných plánov so štátnymi školami.

Postavenie učiteľa

Učiteľ pôsobiaci v každom type školstva bude verejným činiteľom a každý preukázaný útok naňho sa bude pokladať za útok na verejného činiteľa. Učiteľov nebude zaťažovať terajší ťažkopádny systém celoživotného vzdelávania, ale budú mať povinnosť dovzdelávania na katedre vyučujúcej predmety, ktoré daný učiteľ učí. Všetci učitelia stredných a vysokých škôl budú mať povinnosť absolvovať prax minimálne v trojročných cykloch v podnikoch a organizáciách, kde sú „ich“ predmety využiteľné. Musia im byť na to vytvorené podmienky v školách i v praxi.

Postavenie nepedagogických zamestnancov

Ako dôležitá súčasť školského systému by sa mali stať jeho skutočnou súčasťou, a teda by mali byť aj príslušne odmenení. Mali by absolvovať špeciálne kurzy pre prácu v takomto prostredí. V prípade obslužných činností (školsníctvo, upratovanie) ich treba zintegrovat' do školy, aby ju brali ako súčasť svojej existencie a v tom duchu k nej aj pristupovali. Umožniť im bývanie v služobných bytoch.

Rodičovské rady

Skúsenosť učí, že členovia rád boli mnohokrát manipulovaní manažmentom školy, preto treba nájsť nezávislejší systém. Určite by členmi rady nemali byť rodičia detí, ktoré v posledných dvoch rokoch mali problém s prospechom a pod. Na druhej strane – ak rada nie je aktívna a inovatívna, treba dať možnosť vymeniť jej členov. Meradlom môže byť dobre nastavený rozvojový plán a rámcový plán činnosti školy a kontrola ich plnenia.

Informatizácia školstva

Treba dbať na kvalitu zavádzania IKT v školách, ale nie iba formálne a za každú cenu, pretože často sa nedodržiavajú hygienické predpisy, čím môže dôjsť k poškodzovaniu zraku, pri nevhodnom sedení k poškodzovaniu pohybového aparátu a pod. Rovnako treba dbať na správne použitie projektov v takýchto prípadoch. Vyučovanie takéhoto predmetu má realizovať výhradne kvalifikovaná osoba. Učebnice sa nemajú nahrádzať iba ich elektronickou verziou, ale ponechať žiakom na výber, z čoho sa im lepšie učí.

Financovanie školstva

Musí byť výsledkom dohody všetkých zainteresovaných, a nielen výsledkom dohody ministrov a vlády, a to nie na kratší čas ako štyri roky. Koncepcia školstva musí byť predmetom rokovania už prvých zasadaní vlády a parlamentu.

Zahraničná politika

Slovensko vzniklo, aby bolo slobodným, demokratickým štátom a garantovalo občanom základné práva a slobody, všestranný rozvoj a prosperitu.

Zahraničná politika alebo pôsobenie v medzinárodnom kontexte je jedným z predpokladov, aby sa Slovensko rozvíjalo a bolo dobrým domovom pre svojich občanov.

NaS sa plne hlási k európskym hodnotám a je pripravená byť zárukou naplňania práv a povinností, ktoré krajina prevzala ako člen EÚ, NATO, OSN, Rady Európy, OBSE, OECD a ďalších medzinárodných štruktúr. NaS bude svojou politickou činnosťou potvrdzovať, že aj menšia krajina má nielen právo na samostatnú existenciu, rozvoj svojich národných tradícií, ale môže byť práve preto rovnoprávnym partnerom iných a prínosom pre Európu a medzinárodné spoločenstvo.

NaS je za intenzívnu a otvorenú diskusiu o naplňaní priorít slovenskej európskej a transatlantickej politiky a zahraničnej politiky ako takej.

NaS si uvedomuje previazanosť zahraničnej a vnútornej politiky a odmieta predstavy o zahraničnej politike ako o nezrozumiteľnom zhľuku krokov vlád, ktoré sa majú obyvateľstvu predstavovať ako nevyhnutnosť.

O plánoch a postupoch v oblasti zahraničnej politiky bude NaS diskutovať s občanmi, bude ich informovať o jestvujúcich problémoch a bude sa uchádzať o maximálnu verejnú podporu priorít slovenskej zahraničnej politiky.

NaS bude zárukou, že kdekoľvek v medzinárodnej súvislosti záujem Slovenska ako európskej demokracie a jeho občanov bude na prvom mieste.

Európska únia

Slovensko musí poznať všetky súvislosti rozhodovacích procesov a ovplyvňovať ich v prospech Európy. Akékoľvek zmeny štruktúr a fungovania EÚ sa môžu prijať až potom, ako sa s nimi zoznámia verejnosť.

Prioritou NaS je zložená zo suverénnych štátov a s najširšou mierou konsenzuálneho rozhodovania.

NaS bude trvať na tom, aby zahraničnopolitické kroky boli vždy v súlade s vnútorným vývojom krajiny. Ak sme za hodnoty demokracie, právneho štátu a ľudských práv, musíme ich presadzovať aj smerom do zahraničia. V tejto oblasti je NaS presvedčená, že je čas praktických krokov, nie ideologického teoretizovania. NaS je presvedčená, že Slovensko ako člen EÚ a NATO musí bez predsudkov spolupracovať s relevantnými partnermi v celom svete. Berie na vedomie, že Rusko a Čína hrajú spolu s inými globálnymi partnermi veľkú úlohu vo svete.

NaS si želá, aby Slovensko dobre spolupracovalo so svojimi susedmi. Takáto spolupráca bude o to ľahšia, ak sa susedné krajiny budú vyvíjať v línii demokratických hodnôt 21. storočia a nie vracajú sa svojou politikou stáročia dozadu (Maďarsko).

Nástroje

Kvalifikovaná, stabilná, efektívna zahraničná služba, ktorá plní úlohy štátu v oblasti zahraničnej politiky, je významná.

NaS považuje za potrebné – sama sa k tomu zaväzuje – viesť otvorený rozhovor o zahraničnej a bezpečnostnej

politike s občanmi. Iba tak sa môže takáto politika formovať a byť dôveryhodná pre nás i pre partnerov. V tejto línii bude NaS spolupracovať i s mimovládnyimi organizáciami, akademickými štruktúrami, odborníkmi, ale aj občanmi, ktorí majú o posilnenie postavenia Slovenska vo svete záujem.

Politika

Treba očistiť národnú politiku – a nielen národnú politiku – od tých, pre ktorých je národ a národná politika len prostriedok na zbohatnutie.

Strana Národ a Spravodlivosť bude preto presadzovať:

1. Zrušiť poslaneckú imunitu (trestnoprávnu aj priestupkovú). Poslanec je taký istý občan ako každý iný.
2. Zaviesť zverejňovanie príjmov a výdavkov politikov a verejných činiteľov.
3. Zaviesť princíp nezlučiteľnosti funkcií poslancov NR SR a starostu, resp. primátora, predsedu VÚC, poslanca EÚ parlamentu.
4. Zaviesť prísnejšie tresty v prípadoch trestných činov korupcie páchaných verejne činnými osobami.
5. Zaviesť prísnu kontrolu výdavkov politických strán vynaložených na volebnú kampaň, zohľadňovať i výdavky, ktoré mali strany aj pred začatím oficiálnej volebnej kampane.
6. Zaviesť princíp odbornosti v celej verejnej správe a prijať zákon o štátnej definitíve. Odmietat' povolebné politické výmeny (čistky) na úradoch na všetkých úrovniach.
7. Zredukovať počet ministerstiev na maximálny počet 7.
8. Zrušiť funkcie štátnych tajomníkov na všetkých ministerstvách.
9. Zredukovať počet VÚC na 3 + 2 (Bratislava, Košice).
10. Uplatňovať priamu demokraciu v praxi formou ľudových hlasovaní (referendum) na celoštátnej a miestnej úrovni.
11. Zaviesť možnosť hlasovania prostredníctvom internetu.
12. Zachovať slobodný prístup a využívanie internetu ako jediného necenzurovaného priestoru. Strana preto odmieta prístup SR k dohode ACTA a dohodám obdobného charakteru.
13. Zaviesť zodpovednosť sudcov v prípadoch rozhodnutí, ktoré sa ukázali ako nezákonné.

Riešenie problémov s neprispôsobivými občanmi – najmä Cigánmi

Problém našej spoločnosti s Cigánmi dnes dospel do takého štádia, že ak sa neprijme okamžité a radikálne riešenie, napätie v spoločnosti môže vyústiť do ťažko zvládnuteľných konfliktov. Prehliadaním a podceňovaním tohto problému vláda SR vyrába z obyvateľov zo susedstva cigánskych osád druhotriednych občanov bez akejkoľvek ochrany, ktorých už dnes musia strážiť kamery a polícia, lebo oni sú skutočnými obeťami desaťročia neriešeného problému.

Neriešením cigánskeho problému dochádza k výraznému a stále nebezpečnejšiemu porušovaniu zákonov,

množia sa agresívne útoky s mimoriadnou brutalitou, ktorých motívom je len násilie. Takéto vyčíňanie Cigánov má prvé obete!

K zmene treba zákon a čin, nie humanitné frázy! Preto NaS navrhuje nasledujúce riešenia, ktoré vychádzajú z najlepších skúseností a najosvedčenejších riešení vo svete. Príkladom môže byť Švajčiarsko, Izrael a USA, kde prakticky neexistujú problémy takéhoto druhu:

- Navrhujeme zrušenie Úradu splnomocnenca vlády SR pre riešenie problémov rómskeho etnika. Existencia tohto úradu sa ukázala ako neopodstatnená, navrhujeme ho nahradiť úradom splnomocnenca pre sociálne ohrozené spoločenstva (SOS).
 - Základný princíp riešenia cigánskeho problému je dôsledne uplatňovať rovnosť občanov pred zákonom. A dodržiavanie platných zákonov v rámci právneho poriadku SR: V prípade napr. cigánskych osád ide predovšetkým o stavebný zákon, užívanie pozemkov bez súhlasu vlastníka, znečisťovanie životného prostredia, čierne stavby, incest, záškoláctvo, krádeže, týranie zverenej osoby, zanedbanie povinnej starostlivosti a pod.
 - Ďalším základným princípom je, že žiadny občan (bez ohľadu na národnosť, resp. etnickú príslušnosť) nič nedostane zadarmo!
 - Naliehavou otázkou je zmena solidárneho sociálneho systému na zásluhový sociálny systém. Peniaze neprispôsobivých občanov neprevychovávajú, preto treba od SOS žiadať zmenu života a jasne definovať postoj, že všetci sa skladáme na ich prežitie, že štátne peniaze sú v konečnom dôsledku peniaze pracujúcich a je preto amorálne, aby ľudia, z ktorých daní sa vyplácajú dávky, boli fyzicky priamo ohrozovaní týmito neprispôsobivými občanmi.
 - Rozdelenie obcí – v prípade potreby okamžité oddelenie obcí od osád s cieľom zabrániť diskriminácii určitej časti obyvateľstva.
 - Internátne školy – podľa deklarácie ľudských práv majú všetky deti právo na rovnakú sociálnu ochranu, ale podľa toho istého dokumentu, ak im ju nevie zabezpečiť rodič, zabezpečí ju štát. Keď treba, aj odňatím dieťaťa rodičom. Deti nesmú byť zárobkovou činnosťou.
 - Detské prídavky – navrhujeme kombinovať výšku detských prídavkov a možnosť daňovej úľavy. Napríklad na prvé a druhé dieťa dostane rodič detské prídavky v plnej výške, na tretie dieťa dostane rodič 2/3 priamo a 1/3 vo forme daňovej úľavy zo mzdy pracujúceho rodiča. Na štvrté dieťa sa celé prídavky poskytnú iba vo forme daňovej úľavy zo mzdy pracujúceho rodiča. Na zváženie je aj možnosť naturálneho plnenia detských prídavkov, aby peniaze, ktoré sú určené pre deti, neskončili u úžerníkov, v krčmách a v hracích automatoch.
 - Práca – v náplni úradu splnomocnenca pre SOS by bolo vytváranie štátom podporovaných miest pre túto skupinu obyvateľov, aby bolo možné podmieniť príjem sociálnych dávok verejnoprospešnými prácami, ako je napr. triedenie komunálneho odpadu, ale aj na správe ciest, vo vodohospodárstve, v oblasti ochrany prírody, v pôdohospodárstve, v štátnych lesoch, jednoducho všade tam, kde je výkon nízkokvalifikovanej práce vo verejnom záujme, pričom štát ušetrí na platení služieb externým spoločnostiam.
- Voči občanom, ktorí nedokázali zabezpečiť pre svoje deti riadnu výchovu a deti im boli odňaté do

náhradnej starostlivosti štátu, bude potom možné vyžadovať povinnosť vytvárať hodnoty v prospech verejného záujmu štátu tak, aby aspoň sčasti pokryli náklady štátu za tieto deti. Odmietnutie práce bude mať za následok zánik pomoci zo strany štátu.

- Presadenie zmeny zákona o volených funkciách. Aby negramotné osoby nemohli byť zvolené za starostov obcí, je potrebné zaviesť podmienku stredoškolského vzdelania s maturitou pre každého kandidáta na funkciu starostu obce.
- Farmársky zákon a zákon o ochrane majetku. Problémom sú nízke tresty a ich slabá vymožiteľnosť v prípade priestupkov. Je potrebné zníženie hranice trestnosti za úmyselne spôsobenú škodu na sumu 50 eur. Znížiť hranicu trestnoprávnej zodpovednosti na 12 rokov v prípade skupinovej kriminality mládeže.
- Zastaviť štátne stimuly a dotácie pre tretí sektor, pretože prostriedky takto doteraz vynaložené sa minuli účinku. Na Slovensku je vyše sto mimovládnych organizácií, ktoré žijú z kultúrnej a osvetovej činnosti pre Cigánov!
- Projekt viacstupňového bývania. Po skúsenostiach z realizácie projektu Druhá šanca z Dunajskej Stredy považujeme za vhodné podporovať podobné projekty trojúrovňového bývania so špeciálnym režimom a systémom správy.

Spoločne očistíme Slovensko

Všeobecne možno konštatovať, že niekoľko uvedených reforiem je zdanlivo málo. No keby sa v skutočnosti reformy, o ktorých hovoríme, realizovali, bolo by možné získať dostatok finančných prostriedkov tak na stabilizovanie slovenského rozpočtu a verejného sektora, ako aj na poskytnutie dostatočných istôt pre každého občana. A v tomto kontexte už dnes možno hovoriť o tom, že práve istoty v čase chaosu, hospodárskej krízy, globálnych otrasov môžu byť tým kľúčovým faktorom, ktorý je pre úspešnosť človeka i politickej strany rozhodujúci.

A ak dnes všetci hovoria o kríze, ťažkých rokoch, úsporách, o uťahovaní opaskov a pod., ponúkame opodstatnené reformy a zmysluplné uťahovanie opaskov. Nejde o to, o koľko dierok opasok utiahneme, ale o to, akým spôsobom využijeme to, čo získame utiahnutím opaskov. A kým väčšina politických subjektov hovorí len o tom, ako utiahnuť opasky, treba hovoriť najmä o tom, ako zmysluplne využiť usporené zdroje v prospech Slovenska.